Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

9 päivänä kesäkuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Oikeudellinen yhteistyö rikosoikeuden alalla — Oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin — Direktiivi 2010/64/EU — Soveltamisala — Rikosoikeudellisen menettelyn käsite — Jäsenvaltiossa säädetty menettely toisen jäsenvaltion tuomioistuimen rikosasiassa antaman ratkaisun tunnustamiseksi ja tämän tuomioistuimen antaman langettavan tuomion merkitsemiseksi rikosrekisteriin — Tuomion kääntämiseen liittyvät kulut — Puitepäätös 2009/315/YOS — Päätös 2009/316/YOS

Asiassa C-25/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Budapest Környéki Törvényszék (Budapestin alueellinen tuomioistuin, Unkari) on esittänyt 5.1.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 21.1.2015, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

István Balogh,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça sekä varapresidentti A. Tizzano, joka hoitaa viidennen jaoston puheenjohtajan tehtäviä (esittelevä tuomari), ja tuomarit F. Biltgen, A. Borg Barthet ja M. Berger,

julkisasiamies: Y. Bot

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.12.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

— Unkarin hallitus, asiamiehinään M. Z. Fehér, G. Koós ja M. Bóra,

— Itävallan hallitus, asiamiehinään G. Eberhard, F. Zeder ja B. Trefil,

— Euroopan komissio, asiamiehinään A. Sipos ja R. Troosters,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.1.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: unkari.

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä 20.10.2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/64/EU (EUVL 2010 L 280, s. 1) 1 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty menettelyssä, joka on pantu vireille Budapest Környéki Törvényszékissa (Budapestin alueellinen tuomioistuin, Unkari) ja joka koskee toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman lainvoimaisen tuomion, jolla István Balogh tuomittiin rikoksesta vankeusrangaistukseen ja velvoitettiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut, vaikutusten tunnustamista Unkarissa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Puitepäätös 2009/315/YOS

3 Jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä 26.2.2009 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2009/315/YOS (EUVL 2009, L 93, s. 23) johdanto-osan 2, 3, 5 ja 17 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) – – neuvosto hyväksyi 29 päivänä marraskuuta 2000 toimenpideohjelman rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen täytäntöönpanemiseksi – –. Tällä puitepäätöksellä edistetään toimenpideohjelman toimenpiteessä 3 – – esitetyn tavoitteen saavuttamista.

(3) Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan ensimmäisen arvioinnin loppuraportissa – – jäsenvaltioita kehotettiin yksinkertaistamaan menettelyjä asiakirjojen siirtämiseksi valtioiden välillä käyttäen tarvittaessa vakiolomakkeita keskinäisen oikeusavun helpottamiseksi.

– –

(5) Jotta voitaisiin parantaa rikosrekisteritietojen vaihtoa jäsenvaltioiden välillä, suhtaudutaan myönteisesti kehitettyihin hankkeisiin, joiden tarkoituksena on tämän tavoitteen saavuttaminen – –. – – saadut kokemukset ovat – – osoittaneet, että on tärkeää edelleen tehostaa jäsenvaltioiden välistä tuomioita koskevaa keskinäistä tietojenvaihtoa.

– –

(17) – – Keskinäistä ymmärtämistä voidaan lisätä luomalla eurooppalainen vakiomuoto, jonka ansiosta tietoja voidaan vaihtaa sähköisesti yhtenäistä esitystapaa noudattaen ja koneellisesti käännettävässä muodossa. – –”

4 Puitepäätöksen 1 artiklassa, jossa määritellään puitepäätöksen tavoite, säädetään seuraavaa:

”Tällä puitepäätöksellä on tarkoitus

a) määrittää, miten jäsenvaltio, jossa annetaan tuomio toisen jäsenvaltion kansalaiselle, jäljempänä ’tuomiojäsenvaltio’, toimittaa tästä tiedon sille jäsenvaltiolle, jonka kansalainen tuomittu henkilö on, jäljempänä ’kansalaisuusjäsenvaltio’;

b) määrittää kansalaisuusjäsenvaltion velvollisuudet säilyttää tiedot sekä täsmentää, miten sen on vastattava rikosrekisteritietoja koskeviin pyyntöihin;

c) luoda kehys, jonka avulla voidaan perustaa ja kehittää atk-pohjainen järjestelmä tuomioita koskevaa tietojenvaihtoa varten jäsenvaltioiden välillä tämän puitepäätöksen ja 11 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun myöhemmän päätöksen nojalla."

5 Puitepäätöksen 4 artiklassa, jonka otsikko on "Tuomiojäsenvaltion velvollisuudet", säädetään seuraavaa:

"– –

2. Keskusviranomaisen on ilmoitettava mahdollisimman pian muiden jäsenvaltioiden keskusviranomaisille sen alueella näiden jäsenvaltioiden kansalaisille annetuista tuomioista sellaisina kuin ne on kirjattu rikosrekisteriin.

– –

3. Tuomiojäsenvaltion keskusviranomaisen on välittömästi toimitettava kansalaisuusjäsenvaltion keskusviranomaiselle tiedot tuomiojäsenvaltion rikosrekisteritietojen myöhemmistä muutoksista tai poistoista.

4. Jäsenvaltion, joka on toimittanut tietoja 2 ja 3 kohdan mukaisesti, on toimitettava kansalaisuusjäsenvaltion keskusviranomaiselle tämän pyynnöstä yksittäisissä tapauksissa jäljennökset kyseessä olevista tuomioista ja niitä seuranneista toimenpiteistä sekä kaikki asiaan liittyvät tiedot, jotta kansalaisuusjäsenvaltio voi harkita, edellyttävätkö ne kansallisia toimenpiteitä."

6 Puitepäätöksen 2009/315 5 artiklan, jonka otsikko on "Kansalaisuusjäsenvaltion velvollisuudet", 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Kansalaisuusjäsenvaltion keskusviranomaisen on säilytettävä kaikki sille 4 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla toimitetut tiedot 11 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisesti 7 artiklan mukaista edelleen toimittamista varten."

7 Puitepäätöksen 11 artiklassa, jonka otsikko on "Vakiomuoto ja muut toimet tuomioita koskevan tietojenvaihdon järjestämiseksi ja helpottamiseksi", säädetään seuraavaa:

"1. Toimittaessaan tietoja 4 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti tuomiojäsenvaltion keskusviranomaisen on toimitettava seuraavat:

a) tiedot, jotka on aina toimitettava – – (pakolliset tiedot):
   i) tuomittua henkilöä koskevat tiedot (koko nimi, syntymäaika, syntymäpaikka – –, sukupuoli, kansalaisuus ja – tapauksen mukaan – aikaisemmat nimet),
   ii) tuomion luonteeseen liittyvät tiedot (tuomion antamispäivä, tuomioistuimen nimi, päivä, jona päätös sai lainvoiman),
   iii) tuomioon johtaneeseen rikokseen liittyvät tiedot (– – rikoksen tekopäivä, rikoksen nimi tai oikeudellinen luokitus sekä viittaus siihen sovellettavan lain säännöksiin), ja
   iv) tuomion sisältöön liittyvät tiedot, joihin kuuluvat varsinkin rangaistus ja mahdolliset oheisseuraamukset, turvaamistoimenpiteet ja rangaistuksen toimeenpanoa muuttavat myöhemmät päätökset;

b) tiedot, jotka on toimitettava, jos ne on kirjattu rikosrekisteriin (valinnaiset tiedot):
   i) tuomitun vanhempien nimet,
   ii) tuomion viitenumero,
   iii) rikospaikka, ja

iv) rikostuomiosta johtuvat oikeudenmenetykset;

c) tiedot, jotka on toimitettava, jos ne ovat keskusviranomaisen saatavilla (lisätiedot):
i) tuomitun henkilötunnus – –,
ii) henkilöltä otetut sormenjäljet, ja
iii) tapauksen mukaan sala- ja/tai lisänimi (-nimet).

Lisäksi keskusviranomainen voi toimittaa muitakin rikostuomiota koskevia tietoja, jotka on kirjattu rikosrekisteriin.

2. Kansalaisuusjäsenvaltion keskusviranomaisen on säilytettävä kaikki 1 kohdan a ja b alakohdassa lueteltuja seikkoja koskevat tiedot, jotka se on saanut 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti 7 artiklan mukaista edelleen lähettämistä varten. Se voi samaa tarkoitusta varten säilyttää 1 kohdan c alakohdassa ja 1 kohdan toisessa alakohdassa lueteltuja seikkoja koskevat tiedot.

3. – –

Tämän artiklan 7 kohdan mukaisen määräajan päätyttyä jäsenvaltioiden keskusviranomaisten on toimitettava tiedot standardoidussa sähköisessä muodossa.

4. Neuvosto vahvistaa 3 kohdassa tarkoitetun vakiomuodon ja muut toimet jäsenvaltioiden keskusviranomaisten välisen tuomioita koskevan tietojenvaihdon järjestämiseksi ja helpottamiseksi – –

Muihin tällaisiin toimiin kuuluvat:

a) kaikkien sellaisten välineiden määrittäminen, joilla mahdollistetaan toimitettujen tietojen ymmärtäminen ja konekääntäminen;

– –”

Päätös 2009/316/YOS

8 Eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta puitepäätöksen 2009/315/YOS 11 artiklan mukaisesti 6.4.2009 tehdyn neuvoston päätöksen 2009/316/YOS (EUVL 2009, L 93 s. 33) johdanto-osan 2, 6 ja 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) Keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa 20 päivänä huhtikuuta 1959 tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen tällä hetkellä perustuva sellaisia rikosasioissa annettuja tuomioita koskeva tietojenvaihto, jotka on jäsenvaltioissa annettu toisten jäsenvaltioiden kansalaisia kohtaan, ei ole tehokasta. Sen vuoksi on tarpeen luoda tehokkaammat ja helppokäyttöisemmät menettelyt tällaisten tietojen vaihtamiseksi Euroopan unionin tasolla.

– –

(6) Tämän päätöksen tarkoituksena on panna täytäntöön puitepäätös 2009/315/YOS niin, että voidaan perustaa jäsenvaltioiden välinen rikosasioissa annettuja tuomioita koskeva atk-pohjainen tietojenvaihtojärjestelmä ja kehittää sitä. – – Tätä varten olisi saatava aikaan vakiomuoto, jonka avulla jäsenvaltioiden kansalliset viranomaiset voivat vaihtaa rikosasioissa annettuja tuomioita koskevia tietoja sähköisesti yhtenäistä esitystapaa noudattaen ja koneellisesti helposti käännettävässä muodossa, sekä muita keinoja tällaisen tietojenvaihdon järjestämiseksi ja helpottamiseksi.

– –

(12) Tässä päätöksessä olevien rikosnimikkeitä sekä seuraamusten ja toimenpiteiden luokittelua koskevien viitetaulukoiden on määrä helpottaa konekääntämistä ja mahdollistaa siten koodijärjestelmän avulla välitettyjen tietojen yhteinen tulkinta. – –”

9 Päätöksen 2009/316 1 artiklassa määritellään päätöksen kohde seuraavasti.

”Tällä päätöksellä perustetaan eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä (European Criminal Records Information System), jäljempänä ’ECRIS’.

Tässä päätöksessä vahvistetaan myös jäsenvaltioiden välisessä rikosrekisteritietojen sähköisessä vaihdossa käytettävä vakiomuoto, erityisesti siltä osin kuin on kyse tuomioon johtanutta rikosta ja tuomion sisältöä koskevista tiedoista – –.”

10 Päätöksen 3 artiklan, jonka otsikko on ”Eurooppalainen rikosrekisteritietojärjestelmä (ECRIS)”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”ECRIS on hajautettu tietotekniikkajärjestelmä, joka perustuu yksittäisten jäsenvaltioiden rikosrekisteritietokantoihin. Se koostuu seuraavista osista:

a) liitäntäohjelmisto, joka on laadittu – – niin, että tietoja voidaan vaihtaa jäsenvaltioiden rikosrekisteritietokantojen välillä;

– –.”

11 Kyseisen päätöksen 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Tietojen siirron muoto”, säädetään seuraavaa:

”1. Kun jäsenvaltiot toimittavat puitepäätöksen [2009/315] 4 artiklan 2 ja 3 kohdan ja 7 artiklan mukaisesti tietoja, jotka koskevat rikoksen nimikettä tai sen oikeudellista luokitusta ja sovellettavaa lainkohtaa, niiden on käytettävä sitä liitteessä A olevan rikosnimiketaulukon mukaista koodia, joka vastaa kutakin tietojen siirrossa tarkoitettua rikosnimikettä. – –

Jäsenvaltiot voivat myös antaa saatavissa olevia tietoja, jotka koskevat teon täyttymisastetta ja tekijän osallisuutta sekä, tapauksen mukaan, osittaista tai täydellistä vapauttamista rikosoikeudellisesta vastuusta tai rikoksen uusimista.

2. Kun jäsenvaltiot toimittavat puitepäätöksen [2009/315] 4 artiklan 2 ja 3 kohdan ja 7 artiklan mukaisesti tietoja, jotka koskevat tuomion sisältöä, erityisesti itse rangaistusta ja mahdollisia oheisseuraamuksia, turvaamistoimenpiteitä ja tuomion täytäntöönpanoon liittyviä muutoksia koskevia myöhempiä päätöksiä, niiden on käytettävä kunkin tietojensiirron kohteena olevan seuraamuksen osalta liitteessä B olevan seuraamus- ja toimenpidetaulukon mukaista koodia. – –

Jäsenvaltioiden on tarvittaessa myös toimitettava käytettävissä olevia tietoja seuraamuksen tai toimenpiteen täytäntöönpanon luonteesta ja/tai edellytyksistä liitteessä B olevien tietojen mukaisella tavalla. – –”

Direktiivi 2010/64

12 Direktiivin 2010/64 johdanto-osan 14, 17 ja 22 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(14) [Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen] 6 artiklassa, siten kuin sitä on tulkittu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä, määrätään niiden henkilöiden oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin, jotka eivät puhu tai ymmärrä oikeudenkäynnissä käytettävää kieltä. Tällä direktiivillä helpotetaan

tämän oikeuden soveltamista käytännössä. Tätä varten tällä direktiivillä on tarkoitus varmistaa epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden oikeus saada tulkkausta ja käännöksiä rikosoikeudellisessa menettelyssä, jotta varmistetaan heidän oikeutensa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

– –

(17) Tällä direktiivillä olisi varmistettava, että tarjolla on maksutonta ja asianmukaista kielellistä apua, jonka ansiosta sellaiset epäillyt tai syytetyt henkilöt, jotka eivät puhu tai ymmärrä rikosoikeudellisessa menettelyssä käytettävää kieltä, voisivat käyttää täysimääräisesti oikeuttaan puolustukseen ja jonka avulla turvataan menettelyn oikeudenmukaisuus.

– –

(22) Tämän direktiivin mukaiset tulkkaukset ja käännökset olisi tarjottava epäiltyjen tai syytettyjen henkilöiden äidinkielellä tai jollakin muulla kielellä, jota he puhuvat tai ymmärtävät, jotta he kykenevät käyttämään täysimääräisesti oikeuttaan puolustukseen ja jotta turvataan menettelyn oikeudenmukaisuus.”

13 Direktiivin 1 artiklan, jonka otsikko on ”Sisältö ja soveltamisala”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt, jotka koskevat oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevissa menettelyissä.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta sovelletaan henkilöihin siitä lähtien, kun jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet heille virallisella ilmoituksella tai muulla tavoin tiedon siitä, että heitä epäillään tai syytetään rikoksesta, siihen saakka kun menettely on saatettu päätökseen, mikä tarkoittaa sen kysymyksen lopullista ratkaisemista, ovatko he syyllistyneet rikokseen, tarvittaessa tuomitseminen ja mahdollisen muutoksenhaun ratkaiseminen mukaan lukien.”

14 Direktiivin 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyille tai syytetyille henkilöille, jotka eivät ymmärrä kyseessä olevassa rikosoikeudellisessa menettelyssä käytettävää kieltä, toimitetaan kohtuullisessa ajassa kaikkien sellaisten asiakirjojen kirjallinen käännös, jotka ovat keskeisiä sen varmistamisen kannalta, että he kykenevät käyttämään oikeuttaan puolustukseen ja että menettelyn oikeudenmukaisuus turvataan.

2. Keskeisiin asiakirjoihin kuuluvat mahdolliset henkilön vapaudenmenetystä koskevat päätökset, syytteet ja tuomiot.”

15 Direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on riippumatta siitä, miten menettely päättyy, vastattava – – 3 artiklan soveltamisesta aiheutuvista – – käännöskustannuksista.”

Unkarin oikeus

16 Kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa vuonna 1996 annetun lain nro XXXVII (a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény) 46 §:n 1 a momentin mukaan aineellisesti ja alueellisesti toimivaltainen tuomioistuin ulkomaisen tuomion pätevyyden tunnustamista koskevan erityismenettelyn osalta on sen paikan tuomioistuin, jossa rikosasian vastaajalla on koti- tai asuinpaikka. Kyseisen lain 46 §:n 3 momentin mukaan sovellettavaa menettelyä säännellään

rikosprosessista vuonna 1998 annetun lain nro XIX (jäljempänä rikosprosessilaki) (a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényn) pääasiassa kyseessä olevan kaltaista erityismenettelyä koskevissa yleisissä säännöissä.

17 Rikosprosessilain 9 §:n 1 momentissa säädetään, että rikosoikeudellisen menettelyn kieli on unkari.

18 Edellä mainitun lain 339 §:n 1 momentin mukaan valtio vastaa kuluista, joita rikosasian vastaajan ei ole maksettava. Rikosprosessilain 338 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuin velvoittaa rikosasian vastaajan maksamaan oikeudenkäyntikulut, jos hänen todetaan syyllistyneen rikokseen tai olevan vastuussa oikeussääntöjen rikkomisesta.

19 Rikosprosessilain 555 §:n 2 momentin j kohdan mukaan erityismenettelyissä rikosasian vastaaja vastaa rikosasian oikeudenkäyntikuluista siinä tapauksessa, että hänet on pääasiassa velvoitettu korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

20 Unkarin kansalainen István Balogh tuomittiin Landesgericht Eisenstadtin (Eisenstadtin aluetuomioistuin, Itävalta) 13.5.2014 antamalla ja 8.10.2014 lainvoiman saaneella tuomiolla ammattimaisesta törkeästä murtovarkaudesta vankeusrangaistukseen sekä velvoitettiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Itävallan toimivaltaiset viranomaiset ilmoittivat Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi Osztályalle (oikeusministeriön kansainvälisten rikosasiain osasto, Unkari, jäljempänä kansainvälisten rikosasiain osasto) tämän tuomion sisällöstä, minkä jälkeen ne lähettivät tuomion kyseiselle osastolle tämän pyynnöstä.

21 Kansainvälisten rikosasiain osasto lähetti tuomion ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, koska se oli toimivaltainen tuomion pätevyyden tunnustamisen osalta Unkarissa edellä 16 kohdassa mainitun kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetussa laissa säädetyn erityismenettelyn mukaisesti. Tämän erityismenettelyn, johon ei sisälly tosiseikkojen uudelleenarviointia, tuomitun henkilön rikosoikeudellisen vastuun uudelleenarviointia eikä uutta tuomitsemista, ainoana tavoitteena on se, että ulkomaisen tuomioistuimen antamalle tuomiolle annetaan sama merkitys kuin jos sen olisi antanut unkarilainen tuomioistuin, ja menettely on tätä varten välttämätön.

22 Koska kyseinen tuomio on laadittu saksan kielellä, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on kyseisen erityismenettelyn mukaisesti varmistettava sen kääntäminen menettelyn kielelle, joka käsiteltävässä asiassa on unkari.

23 Rikosprosessilain 555 §:n 2 momentin j kohdan mukaan, jota sovelletaan asianomaiseen menettelyyn kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain 46 §:n 3 momentin mukaan, ja rikosprosessilain 338 §:n 1 momentin mukaan on henkilön, joka pääasiassa tuomittiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut, vastattava erityismenettelystä aiheutuvista kuluista.

24 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy kuitenkin ilmi, että Unkarissa on kehittynyt kahdenlaista oikeuskäytäntöä siltä osin kuin kyse on pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen erityismenettelyyn liittyvistä kuluista vastaamisesta.

25 Yhtäältä on katsottu, että direktiivi 2010/64, jossa säädetään käännösten maksuttomuudesta, saa aikaan sen, että Unkarin oikeuden erityssäännöksiä ei sovelleta ja että niiden sijasta sovelletaan näin ollen rikosprosessilain 9 §:n sisältämää yleistä säännöstä, jonka mukaan syytetyllä, joka on Unkarin kansalainen, on oikeus käyttää äidinkieltään. Tästä seuraa, että valtion on vastattava ulkomaisen tuomion käännöskuluista rikosprosessilain 339 §:n 1 momentin mukaisesti.

26 Toisaalta on myös katsottu, että pääasian menettely, joka päättyi syytetylle henkilölle annettuun langettavaan tuomioon, on erillinen erityismenettelystä, joka on luonteeltaan liitännäinen ja jonka tarkoituksena on tämän tuomion vaikutusten tunnustaminen Unkarissa. Vaikka syytetyn siis on saatava maksutonta kielellistä apua pääasian menettelyssä, jos hän ei hallitse kieltä, jolla menettely käydään, samoin ei ole liitännäisen menettelyn yhteydessä siltä osin kuin kyse on ulkomaisen tuomioistuimen antaman tuomion kääntämisestä tämän menettelyn kielelle, jonka asianomainen henkilö hallitsee, koska tämä käännös on tarpeen kyseistä menettelyä varten eikä tuomitun henkilön oikeuksien suojaamiseksi.

27 Näissä olosuhteissa Budapest Környéki Törvényszék (Budapestin alueellinen tuomioistuin) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko direktiivin 2010/64 1 artiklan 1 kohta, jonka mukaan ’tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt, jotka koskevat oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevissa menettelyissä’, ymmärrettävä siten, että unkarilaisen tuomioistuimen on vuoden 1998 rikosprosessilain XXIX luvun mukaisessa erityismenettelyssäkin sovellettava mainittua direktiiviä, eli onko katsottava, että Unkarin oikeuden mukainen erityismenettely on sisällytettävä ’rikosoikeudellisen menettelyn’ käsitteen alaan, vai onko käsitteen katsottava kattavan vain sellaisen menettelyn, joka päättyy rikosasian vastaajan rikosoikeudellisen vastuun toteavaan lainvoimaiseen tuomioon?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

28 Ensiksi on muistettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että voidakseen antaa sille ennakkoratkaisukysymyksen esittäneelle tuomioistuimelle hyödyllisen vastauksen unionin tuomioistuin saattaa joutua ottamaan huomioon sellaisia unionin oikeuden normeja, joihin kansallinen tuomioistuin ei ole kysymyksessään viitannut. Lisäksi unionin tuomioistuimen on tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen (ks. mm. tuomio 13.3.2014, SICES ym., C-155/13, EU:C:2014:145, 23 kohta ja tuomio 11.2.2015, Marktgemeinde Straßwalchen ym., C-531/13, EU:C:2015:79, 37 kohta).

29 Kuten Itävallan hallitus ja Euroopan komissio korostivat huomautuksissaan, pääasiassa kyseessä oleva tilanne voi kuulua puitepäätöksen 2009/315 ja päätöksen 2009/316 soveltamisalaan.

30 Asiakirja-aineistosta ilmenee yhtäältä, että pääasiassa toimivaltaiset Itävallan viranomaiset ilmoittivat kansainvälisten rikosasiain osastolle Landesgericht Eisenstadtin (Eisenstadtin aluetuomioistuin) Baloghille langettamasta tuomiosta puitepäätöksen 2009/315 4 artiklan 2 kohdan mukaisesti päätöksellä 2009/316 käyttöön otetun ECRIS:in avulla sitä varten, että Unkari säilyttäisi näin toimitetut tiedot puitepäätöksen 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

31 Toisaalta kansainvälisten rikosasiain osasto pyysi, että kyseisen tuomioistuimen antama tuomio lähetettäisiin mainituille viranomaisille, ja saatuaan sen viimeksi mainituilta kyseinen osasto lähetti sen Budapest Környéki Törvényszékille (Budapestin alueellinen tuomioistuin) pääasiassa kyseessä olevan erityismenettelyn mukaisesti sen Unkarissa tunnustamista ja tuomion unkarilaiseen rikosrekisteriin merkitsemistä varten. Sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan tämän menettelyn toteuttaminen on tässä tarkoituksessa välttämätöntä.

32 Puitepäätöksen 2009/315 1 artiklan mukaan puitepäätöksen tarkoituksena on nimenomaan määrittää, miten tuomiojäsenvaltio toimittaa kansalaisuusjäsenvaltiolle tiedot alueellaan viimeksi mainitun jäsenvaltion kansalaiselle annetuista langettavista tuomioista, sellaisina kuin ne on merkitty tuomiojäsenvaltion rikosrekisteriin, jotta tämä säilyttäisi ne. Lisäksi päätöksen 2009/316 1 artiklan mukaan sen tavoitteena on vahvistaa jäsenvaltioiden välisessä tietojen vaihdossa käytettävä vakiomuoto.

33 Jotta näissä olosuhteissa voidaan antaa hyödyllinen vastaus ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle, on otettava huomioon paitsi direktiivi 2010/64 myös puitepäätös 2009/315 sekä päätös 2009/316 ja muotoiltava esitetty kysymys uudelleen edellä esitetyn mukaisesti.

34 Kysymys on näin ollen ymmärrettävä niin, että sillä halutaan ennen kaikkea tietää, onko direktiiviä 2010/64 sekä puitepäätöstä 2009/315 ja päätöstä 2009/316 tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisen kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanolle, jolla otetaan käyttöön sitä varten, että jäsenvaltion tuomioistuin tunnustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman lainvoimaisen tuomion, jolla henkilö on tuomittu rikoksesta, pääasiassa kyseessä olevan kaltainen erityismenettely, jossa edellytetään erityisesti, että kyseinen henkilö vastaa kyseisen tuomion käännöskuluista tässä menettelyssä.

35 Tähän kysymykseen vastattaessa on muistutettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen tulkinnan mukaan unionin oikeuden säännöksen tai määräyksen tulkitsemisessa on otettava huomioon paitsi sen sanamuoto myös asiayhteys ja sillä lainsäädännöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa säännös tai määräys on (ks. mm. tuomio 21.5.2015, Rosselle, C-65/14, EU:C:2015:339, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Direktiivi 2010/64

36 Direktiivin 2010/64 tulkinnasta on ensiksi todettava, että direktiivin 1 artiklan 1 kohdan mukaan tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt, jotka koskevat oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa koskevissa menettelyissä. Direktiivin 1 artiklan 2 kohdassa täsmennetään lisäksi, että tätä oikeutta sovelletaan asianomaiseen henkilöön siitä lähtien, kun jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset ovat antaneet hänelle tiedon siitä, että häntä epäillään tai syytetään rikoksesta, siihen saakka, kun menettely on saatettu päätökseen, mikä tarkoittaa sen kysymyksen lopullista ratkaisemista, onko hän syyllistynyt rikokseen, tarvittaessa tuomitseminen ja mahdollisen muutoksenhaun ratkaiseminen mukaan lukien.

37 Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen erityismenettely, jonka kohteena on toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman lainvoimaisen tuomion tunnustaminen, toteutuu jo määritelmän mukaan sen jälkeen, kun on lainvoimaisesti määritelty, onko rikoksesta epäilty tai syytetty henkilö syyllistynyt rikokseen, ja tapauksen mukaan henkilön tuomitsemisen jälkeen.

38 Toiseksi on korostettava, että kuten muun muassa direktiivin 2010/64 johdanto-osan 14, 17 ja 22 perustelukappaleessa todetaan, direktiivillä pyritään takaamaan rikoksesta epäillyille tai syytetyille, jotka eivät puhu tai ymmärrä oikeudenkäynnissä käytettävää kieltä, oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin, ja helpotetaan tämän oikeuden käyttöä, jotta varmistetaan heidän oikeutensa oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Direktiivin 3 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että näillä henkilöillä on kohtuullisessa ajassa käytettävissään kaikkien sellaisten asiakirjojen – muun muassa heitä koskevan tuomion – kirjallinen käännös, jotka ovat keskeisiä sen varmistamisen kannalta, että he kykenevät käyttämään oikeuttaan puolustukseen ja että menettelyn oikeudenmukaisuus turvataan.

39 Itävallan hallituksen unionin tuomioistuimen istunnossa esittämistä selityksistä käy ilmi, että Balogh oli saanut Landesgericht Eisenstadtin (Eisenstadtin aluetuomioistuin) tuomion käännöksen, joka oli annettu hänelle tiedoksi elokuussa 2015. Näin ollen tämän tuomion uusi käännös pääasiassa kyseessä olevassa erityismenettelyssä, jonka tarkoitus on tämän tuomion tunnustaminen Unkarissa ja julistetun tuomion merkitseminen unkarilaiseen rikosrekisteriin, ei ollut tarpeen Baloghin puolustautumisoikeuksien tai hänen tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeutensa suojaamisen kannalta, eikä se näin ollen ollut perusteltua direktiivillä 2010/64 tavoiteltuihin päämääriin nähden.

40 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että direktiivi 2010/64 ei ole sovellettavissa pääasiassa kyseessä olevan kaltaiseen erityismenettelyyn.

Puitepäätös 2009/315 ja päätös 2009/316

41 Puitepäätöksen 2009/315 ja päätöksen 2009/316 tulkinnan osalta on viitattava erityisesti puitepäätöksen 4, 5 ja 11 artiklan sekä päätöksen 3 ja 4 artiklan sisältöön.

42 Puitepäätöksen 2009/315 4 artiklan 2 kohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään, että tuomiojäsenvaltion keskusviranomaisen on ilmoitettava mahdollisimman pian muiden jäsenvaltioiden keskusviranomaisille sen alueella näiden jäsenvaltioiden kansalaisille annetuista tuomioista sellaisina kuin ne on kirjattu tuomiojäsenvaltion rikosrekisteriin. Puitepäätöksen 5 artiklan 1 kohdassa ja 11 artiklan 2 kohdassa täsmennetään, että kansalaisuusjäsenvaltion keskusvirasto säilyttää näin saadut tiedot.

43 Luettelo tiedoista, jotka tuomiojäsenvaltion on lähetettävä kansalaisuusjäsenvaltiolle, sisältyy puitepäätöksen 11 artiklan 1 kohtaan, jossa ei lainkaan viitata ensiksi mainitun jäsenvaltion tuomioistuinten antamaan tuomioon.

44 Puitepäätöksen 2009/315 11 artiklan 3 kohdan nojalla tämä jäsenvaltioiden välinen tietojenvaihto toteutetaan standardoidussa sähköisessä muodossa. Tältä osin päätöksen 2009/316 3 ja 4 artiklassa säädetään, että tiedot, jotka koskevat rikoksen nimikettä tai sen oikeudellista luokitusta, ja tiedot, jotka koskevat tuomion sisältöä, lähetetään jäsenvaltioiden keskusviranomaisten välillä ECIRS:in avulla kutakin tietojen siirrossa tarkoitettua rikosta ja seuraamusta vastaavan koodin muodossa.

45 Puitepäätöksen 2009/315 4 artiklan 4 kohdassa tosin säädetään, että tuomiojäsenvaltion on toimitettava kansalaisuusjäsenvaltion keskusviranomaiselle tämän pyynnöstä yksittäisissä tapauksissa jäljennökset kyseessä olevista tuomioista ja niitä seuranneista toimenpiteistä sekä kaikki asiaan liittyvät tiedot, jotta kansalaisuusjäsenvaltio voi harkita, edellyttävätkö ne kansallisia toimenpiteitä.

46 Sekä tämän säännöksen sanamuodosta että 4 artiklan rakenteesta kokonaisuudessaan samoin kuin puitepäätöksen 11 artiklan 1 kohdan rakenteesta käy kuitenkin ilmi, että tuomio lähetetään kansalaisuusjäsenvaltion keskusvirastolle vasta erityisten olosuhteiden tätä edellyttäessä ja että lähettämistä ei voida edellyttää systemaattisesti kyseisen tuomion tämän jäsenvaltion rikosrekisteriin kirjaamista varten.

47 Unkarin hallituksen unionin tuomioistuimen istunnossa esittämistä täsmennyksistä käy ilmi, että pääasiassa kyseessä oleva erityismenettely toteutetaan systemaattisesti ja että käsiteltävässä asiassa ei ole mitään erityisiä olosuhteita, jotka olisivat perusteena tämän menettelyn soveltamiselle Landesgericht Eisenstadtin (Eisenstadtin aluetuomioistuin) Baloghille antaman tuomion tunnustamiseen ja tämän tuomion lähettämistä koskevan pyynnön esittämiselle. Tätä pyyntöä ei näin ollen voida pitää perusteltuna puitepäätöksen 2009/15 4 artiklan 4 kohdan nojalla.

48 Edellä esitetystä seuraa, että puitepäätöksen 2009/315 ja päätöksen 2009/316 mukaan kansalaisuusjäsenvaltion keskusviranomaisen on merkittävä tuomiojäsenvaltion tuomioistuinten antamat tuomiot rikosrekisteriin suoraan viimeksi mainitun jäsenvaltion keskusviranomaisen ECRIS:in avulla koodeina lähettämien näitä tuomioita koskevien tietojen perusteella.

49 Näissä olosuhteissa rekisteröinti ei voi olla riippuvainen siitä, että ennakolta on toteutettu pääasiassa kyseessä olevan kaltainen näiden tuomioiden tunnustamista koskeva tuomioistuinmenettely, eikä etenkään siitä, että langettava tuomio lähetetään kansalaisuusjäsenvaltiolle tällaista tunnustamista varten.

50 Tätä tulkintaa tukevat puitepäätöksen 2009/315 ja päätöksen 2009/316 tavoitteet.

51 Puitepäätöksen johdanto-osan 2, 3, 5 ja 17 perustelukappaleesta ja päätöksen johdanto-osan 2, 6 ja 12 perustelukappaleesta käy ilmi, että puitepäätöksellä ja päätöksellä käyttöön otetun tietojenvaihtojärjestelmän tavoitteena on keskinäisen oikeusavun helpottamiseksi ja rikosasioissa annettujen tuomioiden vastavuoroisen tunnustamisen takaamiseksi yksinkertaistaa menettelyjä asiakirjojen siirtämiseksi jäsenvaltioiden välillä, parantaa ja rationalisoida rikosrekisteritietojen vaihtoa niiden välillä ja tehostaa tätä tietojenvaihtoa luomalla eurooppalainen vakiomuoto, jonka avulla näitä tietoja voidaan siirtää sähköisesti yhtenäistä esitystapaa noudattaen, ymmärrettävästi ja koneellisesti helposti käännettävässä muodossa vakiolomakkeiden ja koodien avulla.

52 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 63 kohdassa, puitepäätöksen 2009/315 ja päätöksen 2009/316 tarkoituksena on ottaa käyttöön nopea ja tehokas järjestelmä unionin eri jäsenvaltioissa rikosasioissa annettuja langettavia tuomioita koskevien tietojen vaihtamiseksi.

53 Pääasiassa kyseessä olevan kaltainen muiden jäsenvaltioiden tuomioistuinten antamien tuomioiden tunnustamismenettely, joka edeltää näiden tuomioiden kirjaamista rikosrekisteriin ja joka lisäksi edellyttää kyseisten tuomioiden lähettämistä ja kääntämistä, voi huomattavasti viivyttää tätä kirjaamista, monimutkaistaa jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa, tehdä päätöksessä 2009/316 tarkoitetun konekääntämismekanismin hyödyttömäksi ja näin ollen vaarantaa puitepäätöksellä 2009/315 ja kyseisellä päätöksellä tavoiteltujen päämäärien toteuttamisen.

54 Lisäksi ja yleisemmin tällainen menettely on ristiriidassa tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroista tunnustamista rikosoikeuden alalla koskevan periaatteen kanssa, josta määrätään SEUT 82 artiklan 1 kohdassa, jolla on korvattu EU 31 artikla, johon puitepäätös 2009/315 ja päätös 2009/316 perustuvat. Tämä periaate näet estää sen, että edellytykseksi sille, että jäsenvaltio tunnustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuinten antamat ratkaisut, asetettaisiin, että näistä jäsenvaltioista ensimmäisessä toteutetaan tätä varten pääasiassa kyseessä olevan erityismenettelyn kaltainen tuomioistuinmenettely.

55 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että puitepäätös 2009/315 ja päätös 2009/316 ovat esteenä sellaisen kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanolle, jolla otetaan käyttöön pääasiassa kyseessä olevan kaltainen erityismenettely toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman ratkaisun tunnustamiseksi.

56 Edellä esitetyn perusteella ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava seuraavasti:

— direktiivin 2010/64 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tätä direktiiviä ei sovelleta kansalliseen erityismenettelyyn, jossa jäsenvaltion tuomioistuin tunnustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman lainvoimaisen ratkaisun, jolla henkilö on tuomittu rikoksesta

— puitepäätöstä 2009/315 ja päätöstä 2009/316 on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisen kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanolle, jolla otetaan käyttöön tällainen erityismenettely.

Oikeudenkäyntikulut

57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä 20.10.2010 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2010/64/EU 1 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että tätä direktiiviä ei sovelleta kansalliseen erityismenettelyyn, jossa jäsenvaltion tuomioistuin tunnustaa toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antaman lainvoimaisen ratkaisun, jolla henkilö on tuomittu rikoksesta.

Jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä 26.2.2009 tehtyä neuvoston puitepäätöstä 2009/315/YOS sekä eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta puitepäätöksen 2009/315/YOS 11 artiklan mukaisesti 6.4.2009 tehtyä neuvoston päätöstä 2009/316/YOS on tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisen kansallisen lainsäädännön täytäntöönpanolle, jolla otetaan käyttöön tällainen erityismenettely.

Allekirjoitukset